

NOTA INFORMACYJNA

Rozwijanie uczenia się przez całe życie: optymalne wykorzystanie europejskich narzędzi i zasad

Efektywna realizacja zależy od właściwego zrozumienia wzajemnych powiązań między nimi

W sytuacji, gdy w efekcie szybko zachodzących zmian mogą zdezaktualizować się umiejętności starzejących się społeczeństw, a rozwój Europy podąża w kierunku społeczeństwa opartego na wiedzy, Unia Europejska, inne kraje europejskie ⁽¹⁾ i partnerzy społeczni wspólnie pracują nad ustanowieniem ram wspierających politykę mającą na celu modernizację kształcenia i szkolenia.

Unia Europejska stworzyła płaszczyznę dobrowolnej współpracy i koordynacji działań państw członkowskich w zakresie kształcenia i szkolenia zawodowego, określaną mianem procesu kopenhaskiego.

W ramach procesu kopenhaskiego państwa członkowskie wraz z partnerami społecznymi opracowały wspólne europejskie narzędzia i zasady (ramka 1), a mianowicie:

- Europejskie Ramy Kwalifikacji (ERK, ang. EQF);
- europejski system transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET);
- Europass;
- europejskie ramy odniesienia na rzecz zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym (EQAVET);
- zasady i wytyczne dotyczące identyfikacji i walidacji kształcenia pozaformalnego i nieformalnego;
- zasady dotyczące całonocnego poradnictwa zawodowego.

Te narzędzia i zasady tworzą zintegrowane ramy, których oddziaływanie zależy od ich wewnętrznej spójności i wzajemnych interakcji między nimi. Ich wdrożenie zwiększy przejrzystość kwalifikacji, przyczyni się do rozwoju mobilności oraz przyniesie korzyści obywatelom, gdyż umożliwi potwierdzanie i dokumentowanie w systematyczny sposób posiadanej przez nich wiedzy, umiejętności i kompetencji.

Europejskie narzędzia i zasady powstawały w różnym tempie w latach 2004-09. Ich cele, wytyczne i harmonogram uzgodniono na szczeblu europejskim, zaś wdrażanie pozostaje w gestii poszczególnych państw członkowskich.

Wszystkie narzędzia i zasady opierają się na koncepcji efektów kształcenia, umożliwiając lepsze zrozumienie tego, co posiadacz danego świadectwa lub dyplomu wie, rozumie i potrafi wykonać. Ułatwiają także uznawanie efektów kształcenia, a także pozwalają na uznanie kształcenia pozaformalnego i nieformalnego.

Praca nad europejskimi zasadami i narzędziami zainspirowała dialog między szerokim gronem interesariuszy, w tym rządów, partnerów społecznych, instytucji, uczniów, słuchaczy i placówek szkoleniowych z sektora publicznego i prywatnego. Można już mówić o wspólnym rozumieniu pojęcia kwalifikacji i wzajemnych powiązań między nimi.

Dialog ten także wzmocnił związki między poszczególnymi elementami krajowych systemów kształcenia i szkolenia, wzajemne powiązania między takimi systemami w różnych krajach oraz powiązania edukacji i szkoleń z potrzebami rynku pracy.

Europass, ECVET oraz potwierdzanie kwalifikacji pomagają w poszukiwaniu zatrudnienia i aplikowaniu na szkolenia. Od ogłoszenia inicjatywy Europass w lutym 2005 roku na jej stronie internetowej wypełniono już 15,5 miliona dokumentów Europass - CV. Wydano setki tysięcy Suplementów do Dyplomu, Suplementów do Dyplomu Potwierdzającego Kwalifikacje Zawodowe oraz dokumentów Europass - Mobilność. Obecnie realizowane jest w Europie 150 projektów pilotażowych nad zastosowaniem ECVET jako narzędzia wspomagającego wdrażanie systemów transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym we wszystkich państwach członkowskich.

We wszystkich państwach członkowskich wprowadza się rozwiązania służące walidacji efektów kształcenia zgodnie z zasadami i wytycznymi uzgodnionymi na szczeblu europejskim. Różne kraje opracowały też systemy poradnictwa całonocnego, także dla dorosłych, aby obywatele mogli lepiej kierować swoją ścieżką zawodową i kształceniem.

ERK oraz EQAVET tworzą pewne ramy systemowe. Większość krajów zobowiązała się do odniesienia swoich systemów kwalifikacji do ERK do końca 2012 r. Dzięki dbaniu o jakość EQAVET tworzy fundament do budowania zaufania do kwalifikacji przyznawanych przez

(¹) Państwa członkowskie UE, EEA oraz państwa kandydujące.

poszczególne kraje oraz do dokonywania międzynarodowych porównań między nimi z wykorzystania

niem ERK. Podnoszenie jakości z kolei zwiększa atrakcyjność kształcenia i szkolenia zawodowego.

Ramka 1. Wspólne narzędzia europejskie

Europejskie Ramy Kwalifikacji (ERK)

Europejskie Ramy Kwalifikacji wspierają uczenie się przez całe życie, gdyż tworzą wspólne ramy odniesienia dla kwalifikacji. Ramy obejmują 8 poziomów, umożliwiając dokonywanie porównań (w skali krajowej i międzynarodowej) między kwalifikacjami w zakresie kształcenia ogólnego i zawodowego, przyznawanymi w danym kraju. Ustanowienie Ram zainspirowało rozwój Krajowych Ram Kwalifikacji (KRK) w wielu krajach Europy, które uznają je za najlepszy sposób odniesienia kwalifikacji krajowych do ERK.

Europejski system transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET)

System ECVET wspiera mobilność geograficzną i zawodową, gdyż umożliwia uznawanie, potwierdzanie (walidację) i gromadzenie wiedzy oraz umiejętności zawodowych nabytych podczas pobytu w innym kraju lub doświadczeń zdobytych w innej sytuacji, a wzbogacających kwalifikacje zawodowe.

Całozyciowe poradnictwo zawodowe

Rada Unii Europejskiej uchwaliła dwie rezolucje dotyczące doradztwa zawodowego: w 2004 i kolejną w 2008 roku. Istotnym celem poradnictwa całozyciowego jest promowanie równego dostępu, uczestnictwa i efektów uczenia się przez całe życie, a także uczestnictwa w rynku pracy.

Europass

Europass wspiera mobilność, gdyż pomaga zaprezentować swoją wiedzę, umiejętności i kompetencje nabyte podczas kształcenia, szkolenia lub pracy, a także w sytuacjach nieformalnych. Europass obejmuje pięć dokumentów: Europass - CV, Europass - Paszport Językowy, a także Europass – Mobilność, Europass – Suplement do Dyplomu Potwierdzającego Kwalifikacje Zawodowe oraz Europass – Suplement do Dyplomu, które przedstawiają dodatkowe informacje o kształceniu podczas pobytu w innym kraju europejskim w powiązaniu z dyplomem lub świadectwem zawodowym bądź dyplomem ukończenia studiów.

Europejskie ramy odniesienia na rzecz zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym (EQAVET)

EQAVET ma na celu zwiększenie przejrzystości, powiązań z rynkiem pracy, wewnętrznej spójności i możliwości przenoszenia kwalifikacji uzyskiwanych w ramach kształcenia i szkolenia zawodowego w całej Europie. EQAVET jest systemem kompatybilnym z najważniejszymi modelami jakości, gdyż zawiera mechanizm zapewniania jakości oraz wprowadzania usprawnień oparty na kryteriach i deskryptorach jakości. Skierowany jest zarówno do systemów, jak i placówek kształcenia i szkolenia zawodowego.

Walidacja kształcenia pozaformalnego i nieformalnego

W 2004 roku Rada Unii Europejskiej przyjęła europejskie zasady dotyczące walidacji (potwierdzania efektów kształcenia). W 2009 roku uzupełnione one zostały przez europejskie wytyczne dotyczące walidacji kształcenia pozaformalnego i nieformalnego. Obecnie Komisja Europejska prowadzi prace nad Zaleceniem dotyczącym walidacji.

Współoddziaływanie narzędzi i zasad

Zasady i narzędzia ułatwiają zrozumienie kwalifikacji i wspierają uczenie się przez całe życie, gdyż wprowadzają elastyczność, co z kolei sprzyja mobilności zawodowej i geograficznej.

Ramka 2 pokazuje wzajemne oddziaływanie narzędzi i zasad z punktu widzenia pojedynczych użytkowników. Znajdują się one w samym centrum procesu uczenia się i pozwalają na:

- przedstawienie swojej wiedzy, umiejętności i kompetencji w przejrzysty sposób, zwiększając dostęp do nauki i pracy w kraju i zagranicą;
- uzyskanie ogólnych informacji na temat możliwości kształcenia;

- zaplanowanie procesu uczenia się przez całe życie z uwzględnieniem nauki w szkole oraz w pracy.
- Zmniejszając bariery w dostępie do kształcenia, narzędzia i zasady polepszają perspektywy dotyczące zatrudnienia i kariery zawodowej.

Chociaż każda z zasad i narzędzi służy innemu celom, to efekt synergii, umożliwiający pełne wykorzystanie ich potencjału oraz uzyskanie spodziewanych korzyści dla obywateli i systemów kształcenia i szkolenia zawodowego, może pojawić się wyłącznie dzięki ich wzajemnemu współoddziaływaniu.

Dzięki takiemu współoddziaływaniu obywatele będą mogli określać swoje własne ścieżki kształcenia. Na przykład doświadczenie i nauka poprzez pracę i sytuacje życiowe powinno umożliwiać uzyskanie kwalifikacji

Podsumowując, systemowe narzędzia i zasady takie jak ERK czy EQAVET tworzą podwalinę dla narzędzi i zasad, z których korzystają obywatele, takich jak Europass, ECVET i system walidacji. Jak wspomniano wyżej, zasada efektów kształcenia jest wbudowana we wszystkie narzędzia i zasady i stanowi ich cechą wspólną, wzmacniającą wzajemne oddziaływanie i wewnętrzną spójność.

Wyzwania: zmiany kulturowe

Okoliczności sprzyjają temu, by narzędzia i zasady europejskie okazały się sukcesem. Europejskie narzędzia i zasady cieszą się dużym poparciem polityków i stanowią element strategii unowocześniania edukacji i szkoleń. Zmiany instytucjonalne, takie jak tworzenie programów nauki dla absolwentów szkół średnich, kwalifikacje zawodowe wyższego szczebla oraz coraz powszechniejsze stosowanie efektów kształcenia w kwalifikacjach na szczeblu uniwersyteckim, przybliżają kształcenie i szkolenie zawodowe oraz szkolnictwo wyższe.

Jednocześnie istnieje potrzeba zmniejszenia luki pomiędzy samą koncepcją narzędzi i ich zastosowaniem w rzeczywistych warunkach funkcjonowania krajowych systemów oświaty. Wiele krajów stosuje efekty kształcenia do sformułowania deskryptorów poziomów w swoich systemach KRK. Należy jednak pamiętać o tym, że efekty kształcenia muszą być stosowane w sposób konsekwentny i uwzględniać standardy, programy nauczania oraz metody oceny, nauczania i uczenia się.

Ponadto konieczne jest powiązanie narzędzi z rynkiem pracy. W ESCO (Europejska Klasyfikacja Umiejętności, Kwalifikacji i Stanowisk) terminologia systemu kwalifikacji jest powiązana z terminologią rynku pracy (zawodami). Pozwoli to na łatwiejsze odnoszenie kwalifikacji (efektów kształcenia) do potrzeb rynku pracy.

Zagadnienia dotyczące kolejnego etapu funkcjonowania europejskich narzędzi i zasad mają charakter częściowo merytoryczny (na przykład jednolity system transferu osiągnięć w kształceniu ogólnym i zawodowym), a częściowo polityczny i kulturowy (na przykład zrównanie prestiżu kwalifikacji ogólnych i zawodowych).

Różne kraje z własnej woli przygotowują europejskie narzędzia i zasady i wdrażają je w drodze konsultacji i współpracy sieciowej, a nie zarządzeń europejskich. Z tego względu podstawowe znaczenie ma szeroka współpraca partnerska zainteresowanych stron, reprezentujących edukację, szkolenia i rynek pracy (z udziałem partnerów społecznych i różnych sektorów gospodarki) zarówno na szczeblu europejskim, jak i krajowym.

Optymalne wykorzystanie europejskich narzędzi i zasad wymaga otwartości, dialogu, cierpliwości i zdecydowania. Konieczne jest też monitorowanie postępów oraz prowadzenie dalszych badań i ewaluacji, do czego niezbędne będą środki finansowe pomimo tego,

iż ograniczenia budżetowe zmniejszają wydatki na cele publiczne (ramka 3).

Po ich pełnym wdrożeniu i przy efektywnym współoddziaływaniu, europejskie narzędzia i zasady w sposób zasadniczy przyczynią się do unowocześnienia systemów edukacji i szkoleń w Europie oraz będą mogły przynieść wielkie korzyści obywatelom Europy w pracy i nauce.

Ramka 3. Monitorowanie zmian

Cedefop regularnie śledzi postępy we wprowadzaniu Krajowych Ram Kwalifikacji i ECVET w Europie. Przygotowuje także europejski wykaz informacji o walidacji kształcenia oraz sporządza cykliczne raporty z postępów procesu kopenhaskiego na szczeblu europejskim i w poszczególnych krajach. Ponadto Cedefop prowadzi badania i analizy porównawcze dotyczące zagadnień pokrewnych i wspiera funkcjonowanie sieci wspierających zapewnianie jakości oraz poradnictwo całonocowe.

Prace nad narzędziami europejskimi prowadzone są przez Komisję Europejską, przy wsparciu ze strony Cedefop i zespołów ekspertów europejskich.

Publikacje na temat europejskich narzędzi i zasad można znaleźć na stronie:

<http://www.cedefop.europa.eu/EN/understanding-qualifications/index.aspx> oraz
<http://www.cedefop.europa.eu/EN/developing-lifelong-learning/index.aspx>

Nota informacyjna – 9065 PL
 Kat.-Nr.: TI-BB-11-008-PL-N
 ISBN 978-92-896-0793-3, doi: 10.2801/80898
 © Europejskie Centrum Rozwoju Szkolenia Zawodowego, 2011 r.
 Wszelkie prawa zastrzeżone.

Notatki informacyjne są publikowane w językach niemieckim, greckim, angielskim, hiszpańskim, francuskim i włoskim. Aby otrzymywać je regularnie należy wysłać wiadomość e-mail na adres: briefingnotes@cedefop.europa.eu

Inne notatki informacyjne i publikacje Cedefop są dostępne pod adresem: <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications.aspx>

P.O Box 22427, 55102 Thessaloniki, GRECJA
 Europe 123, Thessaloniki, GRECJA
 Tel. +30 2310490111, Faks +30 2310490020
 E-Mail: <mailto:info@cedefop.europa.eu>

visit our portal www.cedefop.europa.eu